

Under puts och tapeter har fasaden från 1730-talet bevarats i det närmaste intakt.

Den Hårlemanska färgen

Svartsjö slott, uppfört som jaktstott för Fredrik I i slutet av 1730-talet efter ritningar av överintendenten och arkitekten Carl Hårleman, blev stilbildande för åtskilliga slotts- och herrgårdsbyggnader under 1700-talet. Hela slottet präglades av tidens rådande franska ideal, som Hårleman, nyss hemkommen från sin 'grand tour', tillämpade fullt ut. Slottet avfärgades i en ljus gul färg, som bland annat har beskrivits som halmgul, lejongul, svagt gul och ljusgul. Ingen har vetat exakt hur denna ursprungliga gula färg såg ut, den som har kallats för den 'Hårlemanska' gula – men nu vet vi!

Vid den pågående interiörrenoveringen av Svartsjö slott påträffades i höstas välbevarade rester av slottets ursprungliga fasadfärg. Då arkitekten Carl Fredrik Adelcrantz omkring 1770 fick i uppdrag av kung Adolf Fredrik och drottning Lovisa Ulrika att förlänga slottet med två flyglar, byggdes den ursprungliga slottsbyggnadens gavlar för och den befintliga putsen

doldes bakom panel och tapeter. Det var då en bröstpanel på övervåningen i södra flygeln skulle lagas, som den ursprungliga, nästan mytomspunna gula färgen från 1730-talet återfanns. Vad som påträffades var en mycket intakt och fin rusticering av kalkputs som både till färg och ytstruktur är slående lik den sandsten som användes till fasader under 1600- och 1700-talen i Frankrike.

Hårleman var mycket förtjust i den ljusgula fasadfärgen. Några år innan Svartsjö stod färdigt hade han genomdrivit en ljusgul fasad på det tillbyggda Bancohuset vid Järntorget. Carl Hårleman skrev 1737 om färgen: «... en vacker ljusgul färg som gifver det bästa utseendet och för den skull till det nya Kongl. Slottets anstrykande utvald är». Det är denna färg som blev stilbildande för svensk slotts- och herrgårdsarkitektur under

lång tid. Man frestas nästan att dra slutsatsen att Hårleman i första hand strävade att efterlikna känslan av fransk seinesandsten – inte kulören i sig.

Putsen från Svartsjö är ännu inte analyserad och vi vet därför inte vilka pigment som använts, men i och med detta fynd har vi fått ny, viktig kunskap om den byggnad som präglat hela den svenska 1700-talsarkitekturen. ■

Anders Zander

Det är rusticeringen till vänster om det högra fönstret i övervåningen som återfunnits. Originalritning av Carl Hårleman.